

Ryszard Brykowski

Ochrona zabytków kultury ludowej a skanseny : Muzeum Wsi w Bukareszcie

Ochrona Zabytków 20/4 (79), 39-46

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zakresie, ale i wzbogaci krajobraz naszego kraju nowymi atrakcjami. Na terenie samego tylko województwa warszawskiego — przy turystycznych szlakach centralnych i to przeważnie w pobliżu Warszawy — znajduje się ponad 15 zabytkowych zajazdów, nadających się do przekształcenia na niewielkie motele. Przykładowo można wymienić zajazdy w Pałotni, Nadarzynie, Raszynie, Starej Miłosnej,

Belsku czy Krasnym. Wydaje się, że jest to jedyna słuszna droga do zabezpieczenia i właściwego — zgodnego z ich pierwotnym przeznaczeniem — użytkowania tych zabytkowych budowli.

mgr inż. arch. Feliks Kanclerz
Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków
Warszawa

AFFECTATION DES ANCIENNES AUBERGES AUX FINS TOURISTIQUES

Sur le territoire de la Pologne, 300 vieilles auberges, environ, ont subsisté jusqu'à nos jours, disséminées le long des anciens parcours de relais, qui répondent actuellement, en majorité, aux itinéraires de grandes voies de communication. Ces auberges se trouvent souvent dans un état minable et sont parfois affectées à des services divers incompatibles, pour la plupart,

avec leur destination initiale. Après quelques travaux d'adaptation, elles pourraient aisément servir comme motels. La sauvegarde du monument historique en dégradation étant assurée par ce procédé le monument, lui-même, serait reconquis à sa fonction initiale.

RYSZARD BRYKOWSKI

OCHRONA ZABYTEKÓW KULTURY LUDOWEJ A SKANSENY. MUZEUM WSI W BUKARESZCIE

Zagadnienie badań oraz inwentaryzacji budownictwa ludowego i drewnianej architektury z jednej strony, a ochrony tych zabytków z drugiej, stało się w ostatnim dziesięcioleciu jednym z istotniejszych problemów naukowo-konserwatorskich¹.

Podstawową przyczyną tego zainteresowania jest szybko postępujący proces modernizacji budownictwa wiejskiego, który na przestrzeni już najbliższych lat da w miejsce polskiej wsi drewnianej wieś murowaną. Te nieuniknione, a zarazem zrozumiałe przemiany przynoszą równocześnie ze sobą zanik i zniszczenie, w wielu jeszcze regionach niezbadanego dziedzictwa naszej materialnej kultury ludowej. Ochrona jej relikwów dla przyszłych pokoleń realizowana może być przede wszystkim poprzez skanseny. Toteż sprawa dalszego rozwoju już

istniejących oraz powoływania i organizacji nowych regionalnych skansenów, zwanych u nas muzeami budownictwa ludowego, czy w szerszym znaczeniu — parkami etnograficznymi, staje się coraz bardziej aktualną, palącą i niecierpiącą zwłoki potrzebą.

Idea skansenu zrodzona w Szwecji (skansen-szaniec, bastion) na początku ostatniej ćwierci ubiegłego wieku poczyną kiełkować na ziemiach polskich równocześnie w dwóch zaborach, pruskim i austriackim, z początkiem obecnego stulecia. Historię polskiej myśli skansenowskiej i dzieje poszczególnych ośrodków skansenowskich w Polsce przedstawiono w obszernym artykule ogłoszonym w roku 1957².

Aktualny stan posiadania oraz bieżące, tak teoretyczne, jak i bardziej robocze problemy

¹ M.in.: G. Ciołek, *Zagadnienie ochrony budownictwa ludowego*, Ochrona Zabytków V, 1952, nr 4, s. 217—28; K. Estreicher, *Przeniesienie zabytku drewnianego z Komorowic*, Ochrona Zabytków, V, 1952, nr 1, s. 42—54; M. Gładysz, *Prace nad inwentaryzacją budownictwa ludowego na Górnym Śląsku 1945—1957*, Katowice 1958; J. Z. Leonard, *Zagadnienie ochrony zabytków budownictwa drewnianego*, Biuletyn Konserwatorski Województwa Warszawskiego, Warszawa 1958, s. 65—75; J. Tłoczek, *W sprawie*

badan nad architekturą ludową, Ochrona Zabytków, XI, 1958, nr 1—2, s. 19—34, J. E. Dutkiewicz, *Czy problem narodowy? Ochrona Zabytków 1966*. XIX, nr 1. O skansenie Łotewskim zob. S. Brzostowski *Muzeum Budownictwa Ludowego w Rydze*, Biuletyn Informacyjny ZMIOZ 1959 nr 24.

² N. Czechowiczowa, *Z dziejów skansenu w Polsce*, Muzealnictwo 1957, s. 10—28, tam także wcześniejsza obszerna literatura.

1. Bukareszt, Muzeum Wsi, dom z r. 1780 ze wsi Mojszeńi, okręg Maramureș

1. Bucarest, Musée de la Campagne, maison de 1780, village de Mojszen, région de Maramureș

2. Bukareszt, Muzeum Wsi, obramienie otworu okiennego domu z r. 1780, ze wsi Mojszeńi, okręg Maramureș

2. Bucarest, Musée de la Campagne, ébrasement de la fenêtre d'une maison de 1780, village de Mojszen, région de Maramureș

3. Bukareszt, Muzeum Wsi, dom z poł. w XVIII, ze wsi Straża, okręg Suczawa

3. Bucarest, Musée de la Campagne, maison du milieu du XVIII-e s., village de Straža, région de Suczawa

4. Bukareszt, Muzeum Wsi, cerkiew z w. XVIII, ze wsi Turja, okręg Kluż

4. Bucarest, Musée de la Campagne, église orthodoxe du XVIII-e s., village Turja, région de Cluj

parków etnograficznych omawiane były w szeregu artykułach i referatach³. W chwili obecnej w Polsce znajduje się kilkanaście ośrodków typu skansenowskiego, które reprezentują różne formy o odmiennym profilu i charakterze. Są to punkty (filie) muzealne, obejmujące zwykle pojedyncze obiekty in situ (np. cerkiew w Uluczu), samodzielne oddziały muzealne (np. zagroda słowińska w Klukach), rezerwy (np. fragment ulicy Kościeliskiej w Zakopanem) i wreszcie obszerne parki etnograficzne. Niewątpliwie największymi w Polsce i posiadającymi najlepszą perspektywę rozwojową regionalnymi skansenami są: Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku⁴ oraz Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej⁵, a także obecnie reorganizowany skansen w Olsztynku⁶.

Zagadnienie skansenów i związana z nimi ochrona zabytków jest dziś tak powszechnie i żywiłowo narastającym problemem, że w roku 1957 ICOM (International Comitee of Museums) przy UNESCO powołuje specjalną komisję fachowców dla opracowania wytycznych i ogólnych zasad ich organizacji⁷. W Polsce jak by jej odpowiednikiem jest przy Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków — Zespół Doradczy do Spraw Parków Etnograficznych i Budownictwa Drewnianego.

Obecnie na świecie istnieje ok. 60 zorganizowanych i ok. 15 znajdujących się w organizacji muzeów skansenowskich⁸. Do najstarszych, największych i najlepiej urządzonych należą skanseny skandynawskie a także skansen w Bukareszcie.

5. Bukareszt, Muzeum Wsi, cerkiew z r. 1722, ze wsi Dragomireszti, okręg Maramureș

5. Bucarest, Musée de la Campagne, église orthodoxe de 1772, village Dragomireszti, région de Maramureș

Wydaje się, że na obecnym etapie, gdy w różnych częściach kraju dochodzą do głosu, z różnym powodzeniem, inicjatywy powoływania regionalnych skansenów⁹, bliższe scharak-

Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Sanok, 1964, nr 1, s. 4—7.

⁵ B. Treter, *Dwór Moniaków w Zubrzycy Górnej, przyszłe orawskie muzeum regionalne*, Wierchy, 1938, s. 62—70, H. Pieńkowska, *Zagroda soltysów Moniaków w Zubrzycy Górnej, Ochrona Zabytków*, VIII, 1955, nr 4, s. 280—6; W. Jastowa, *Muzeum orawskie w Zubrzycy Górnej*, Kraków, b.d.

⁶ T. Klonowski, *Park etnograficzny w Olsztynku*, Olsztyn 1958.

⁷ K. Piwocki, *Parki etnograficzne i muzea pod otwartym niebem*, op. cit. s. 3.

⁸ K. Piwocki, *Typ parków etnograficznych*, op. cit.

⁹ Świadczą o tym wygłaszane na wspomnianej konferencji w Myczkowcach referaty: K. Uszyński, *Spoleczne inicjatywy tworzenia Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu pow. Siemiatyckie*; J. Witralak, *O pracach konserwacyjnych w Muzeum Kurpiowskim typu skansenowskiego w Nowogrodzie Łomżyńskim*; H. Świątkowski, *Ośrodek plenerowy Muzeum Budownictwa Ludowego w Łowiczu*; Z. Nawrocki, *Problemy konserwacji drewnianej chaty w Pułkowie Wielkopolskim*. Organizacja natomiast ośrodka skansenowskiego w Lublinie napotyka dotąd na znaczne opory.

³ M.in.: J. Tłoczek, *Zgromadzenie parków etnograficznych w Polsce*, Ochrona Zabytków, X, 1957, nr 2, s. 88—98; K. Piwocki, *Parki etnograficzne i muzea pod otwartym niebem*, Biuletyn Informacyjny Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Sanok 1964, nr 1, s. 1—4; A. Rybicki, *O problemach organizacji muzeów pod otwartym niebem na przykładzie Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*, Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku, Sanok, czerwiec 1966; s. 11—16. H. Pieńkowska, *Projektowana sieć parków etnograficznych województwa krakowskiego*, Ochrona Zabytków 1966, XIX, nr 1; K. Piwocki, *Typy parków etnograficznych*, referat wygłoszony w dn. 15 maja 1967 na Konferencji specjalistycznej poświęconej nowoczesnym metodom konserwacji drewnianych obiektów zabytkowych, zorganizowanej w Myczkowcach; A. Rybicki, *Organizacja Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*, j.w.; W. Jastowa, *Wstępne prace nad organizacją podhalańskiego parku etnograficznego*, j.w. Memoriał w sprawie ochrony budownictwa drewnianego w Polsce. Program organizacji parków etnograficznych (gdzie m.in.: W. Jeż-Jarecki, *Zagadnienie ochrony zabytków budownictwa ludowego a problem sieci parków etnograficznych*; K. Zawistowicz-Adamska, *Park etnograficzny-muzeum pod otwartym niebem*), Warszawa — Ministerstwo Kultury i Sztuki, 1966;

⁴ A. Rybicki, *Początki istnienia Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku*, Biuletyn Informacyjny

6. Bukareszt, Muzeum Wsi, chałupa z w. XVII, ze wsi Zápodeñi, okręg Jassy

6. Bucarest, Musée de la Campagne, maison paysanne du XVII-e s., village Zápodeñi, région de Jassa

7. Bukareszt, Muzeum Wsi, suszarnia kukurydzy, okręg Oltenia

7. Bucarest, Musée de la Campagne, sécherie du maïs, région d'Oltenia

ryzowanie bukareszteńskiego parku etnograficznego może być przydatne.

Skansen w Bukareszcie, noszący od roku 1948 oficjalną nazwę Muzeum Wsi, rozpoczęto two-

żyć pod patronatem tamtejszego Uniwersytetu jeszcze w roku 1925. Jego oficjalne otwarcie nastąpiło w roku 1936. Zlokalizowany jest nad jeziorem, na jednym z przedmieść Bukaresztu, wśród rozległych terenów wypoczynkowych, w odległości ponad 2 km od granic śródmieścia. Znajdujące się na terenie parku zabytki architektury są dosyć gęsto obok siebie usytuowane. Powierzchnia skansenu wynosi ok. 10 ha, ale otaczające park tereny są już zagospodarowane, co nie daje możliwości jej ewentualnego powiększenia. W samym skansenie terenów rezerwowych, przeznaczonych pod nowe obiekty, jest niewiele. Praktycznie jest to więc skansen w pełni już zorganizowany i zagospodarowany. Sam teren płaski i monotony urozmaicony został z czasem poprzez odpowiednie ukształtowanie dróg komunikacyjnych oraz zieleni.

Muzeum Wsi w Bukareszcie jest centralnym rumuńskim skansenem, w którym reprezentowanych jest 16, na 17 okręgów administracyjnych, z wyjątkiem okręgu samego Bukaresztu¹⁰. Na terenie parku jest ustawionych obecnie 59 zabytkowych zespołów, obejmujących 291 większych i mniejszych obiektów architektury. Ich wyposażenie stanowi przeszło 17 000 przedmiotów domowego użytku oraz ruchomych zabytków sztuki i kultury ludowej narodów Rumunii. Wśród wymienionych 59 zespołów zabytkowych większość stanowią zabytki architektury i budownictwa świeckiego, a w tym mieszkalnego (il. 1—3, 6, 10). W skansenie znajdują się 23 zagrody wiejskie, 14 pojedynczych domów, 3 lepianki. Z obiektów gospodarczych: 1 młyn, 3 wiatraki, 1 kuźnia, 3 stępy, 1 garncarnia oraz 5 innych warsztatów rzemieślniczych, a wśród nich zlokalizowane na wodzie pomieszczenie na sprzęt rybacki i złowioną rybę. Z obiektów sakralnych znajdują się tu trzy drewniane cerkwie z trzech różnych regionów Rumunii, różniące się między sobą ukształtowaniem przestrzeni i bryły (il. il. 4, 5, 11) oraz cmentarne i przydrożne, wielce ozdobne, krzyże-kapliczki.

Najstarszym obiektem, bo datowanym na w. XVII, jest jednoizbowa chałupa z okręgu Jass (il. 6). Z wieku XVIII jest 10 zespołów. Pozostałe zespoły zabytkowe pochodzą głównie z XIX w. i jest ich razem aż 40. Z pierwszej ćwierci obecnego stulecia znajduje się 8 zespołów. Powyższe zestawienie i datowanie dotyczy oczywiście obiektów-haseł, gdyż obok zagród — a niekiedy domów i cerkwi — znajduje się wiele mniejszych obiektów, jak spichlerze, świronki, studnie, stogi, żurawie, psie budy (il. 8), ogrodzenia z ozdobnymi bramami

¹⁰ W skansenie znajduje się następująca liczba obiektów z poszczególnych okręgów: 1 z Mures (autonomiczny okręg węgierski), po 2 z Jass. Ploeszti, po 3

z Crisan, Galati, po 4 z Maramures, Suczawy, Kluż, Hunedoary, Banatu, po 5 z Bacău, Arges, Oltenia, 6 z Dobrogey, 7 z Braszow. (zob. mapka).

8. Bukareszt, Muzeum Wsi, psia buda, okręg Arges.
8. Bucarest, Musée de la Campagne, niche à chien, région d'Arges

czy krzyże cmentarne (il. 9). One to właśnie razem z obiektami-hasłami dają liczbę 291 za-
bytków architektury. Przeważająca większość
tych obiektów jest drewniana, ale są także
obiekty murowane lub częściowo murowane.

Do najbardziej interesujących — czy może
wręcz „egzotycznych” — należą drewniane
chałupy do wysokości 2/3 wkopane w ziemię
(il. 10). Ciekawym obiektem o potężnych roz-
miarach, jakby dla wielkoludów zbudowanym,
jest wiejska huśtawka (il. 11). Zaskakujące
wrażenie wywołują bramy wjazdowe i furty
znajdujące się w ogrodzeniach, pokryte bogatym i
bujnym ornamentem roślinno-sznurowym oraz
tradycyjnymi dla sztuki ludowej dekoracyjnymi
kołami i gwiazdkami (il. 12—15). Na niektórych
bramach, zdaje się starszych, występują również
przedstawienia figuralne, jak np. scena z
Adamem i Ewą na bramie osiemnastowiecznej
zagrody ze wsi Kerelusz (sama brama z roku
1846). Tego rodzaju obiekty typowe są dla
okręgów Maramureş oraz Kriszan, gdzie
spotykane są jeszcze dziś w terenie.

Ze wszech miar zasługującym na uwagę zjawiskiem
są zaskrzynienia, występujące w nawie
osiemnastowiecznej drewnianej cerkwi z
regionu Maramureş (wieś Dragomireszti) (il.
5) tak charakterystyczne dla najstarszych
zachowanych kościołów drewnianych w
Małopolsce. Sprawa ta wymaga dokładniejszego

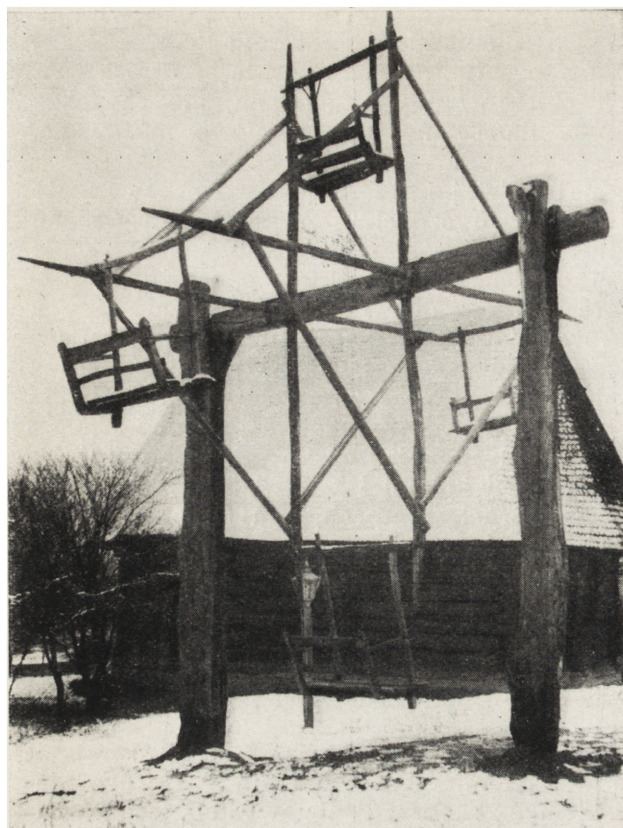
9. Bukareszt, Muzeum Wsi, krzyż cmentarny, okręg
Maramureş

9. Bucarest, Musée de la Campagne, croix funéraire,
région de Maramureş

10. Bukareszt, Muzeum Wsi, chałupa z w. XIX, ze wsi
Dregicaeni, okręg Oltenia

10. Bucarest, Musée de la Campagne, maison paysanne
du XIX-e s., village Dregicaeni, région d'Oltenia

11. Bukareszt, Muzeum Wsi, huštawka wiejska, w głębi cerkiew z r. 1773, ze wsi Rapciuni, okręg Bakau.

11. Bucarest, Musée de la Campagne, balançoire villageoise, au fond église orthodoxe de 1773, village Rapciuni, région de Bakau

12. Bukareszt, Muzeum Wsi, Brama i ogrodzenie z r. 1903, przy zagrodzie z r. 1775, ze wsi Berbeszti, okręg Maramureș

12. Bucarest, Musée de la Campagne, porte et clôture de 1903 d'une ferme de 1775, village de Berbeszti, région de Maramureș

13. Bukareszt, Muzeum Wsi, bramka z r. 1903, ze wsi Berbeszti, okręg Maramureș

13. Bucarest, Musée de la Campagne, petite porte de 1903, village Berbeszti, région de Maramureș

prześledzenia i przebadania a jest ona tym bardziej interesująca, że zaskrzynienia w cerkwiach na ziemiach polskich nie pojawiają się, pomimo ich niejednokrotnie bezpośredniego sąsiedztwa, w rejonie Podkarpacia, z kościołami posiadającymi takie konstrukcyjne rozwiązania.

Teren skansenu bukareszteńskiego jest utrzymany we wzorowym porządku i czystości, z dużą ilością zieleni, a w lecie kwiatowymi klombami. Personel obsługujący to wielkie muzeum wynosi ponad 40 osób, w skład których wchodzi pracownicy naukowcy, administracyjni, obsługi i dozoru oraz kilku majstrów budowlanych. Niemniej zwiedzającego uderza nie najlepszy stan zachowania niektórych obiektów, zwłaszcza zabytków sakralnych. Widoczne są zawilgocenia a także miejsca, gdzie obecnie pracują szkodniki drewna. Nie jest również konserwowana interesująca polichromia wewnątrz cerkiewnych.

Skoncentrowanie dużej liczby zabytków, z różnych i odmiennych regionów, na stosunkowo niewielkim obszarze nie pozwoliło na mocniejsze zaakcentowanie regionalnych odrębności nie tylko architektonicznych, ale również tak istotnych krajobrazowych. Widoczne jest nawet miejscami wymieszanie architektury poszczególnych okręgów, spowodowane zapewne „dodawaniem” obiektów w późniejszym czasie, przy coraz bardziej ograniczonych możliwościach lokalizacyjnych. Reasumując, na te-

renie skansenu zgromadzono wiele interesujących a na nasze warunki wprost unikalnych zabytków, nie doceniając równocześnie znaczenia ogólnego planu i programu ich ekspozycji.

Porównanie z naszymi parkami etnograficznymi, choćby pobieżne i bardzo ogólne, narzuca się samorzutnie. Nasze muzea pod otwartym niebem, będące wciąż jeszcze w budowie, mają znacznie większe możliwości rozwojowe, które mogą pozwolić na lepszą i bardziej konsekwentną organizację programu skansenu i ekspozycję obiektów. Przede wszystkim polskie skanseny są parkami regionalnymi a nie jednym, wielkim parkiem centralnym. Już sam ten fakt, który zmniejsza i zawęża problem do wyboru charakterystycznych obiektów z terenu jednej lub paru zaledwie grup etnograficznych, stwarza znacznie lepsze warunki dla opracowania projektu całościowego zagospodarowania skansenu.

Niektóre nasze skanseny regionalne, takie jak Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku czy Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej, posiadają wprost uprzywilejowane warunki lokalizacyjne. Pozwoli to, oczywiście przy zachowaniu odpowiednio dalekowzrocznej polityki miejscowych władz urbanistyczno-architektonicznych, uratować te obiekty muzealne od wytworzenia z czasem wokół nich „obcego” otoczenia i pejzażu, oraz tej sztuczności, jaką posiada Muzeum Wsi w Bukareszcie, a którą będą mieć zapewne nasze skanseny w Katowicach, Chorzowie, lub projektowany na kirkucie w Lublinie. Same tereny, na których powstają oba wspomniane parki etnograficzne są pod względem rzeźby i krajobrazu niezwykle atrakcyjne. Sytuacja taka daje naukowcom, a szczególnie projektantom, wspaniałe szanse nie tylko w zakresie uatrakcyjnienia samej ekspozycji oraz uniknięcia stłoczenia i monotonii, ale przede wszystkim daje rzadko spotykaną możliwość pokuszenia się o odtworzenie nie tylko najbliższej sytuacji przenieszonego obiek-

14

15

14. Bukareszt, Muzeum Wsi, fragment bramki z r. 1903, ze wsi Berbeszti, okręg Maramureș

14. Bucarest, Musée de la Campagne, fragment d'une petite porte de 1903, village Berbeszti, région de Maramureș

15. Bukareszt, Muzeum Wsi, fragment słupa bramy i ogrodzenia zagrody z r. 1873, ze wsi Czauru, okręg Oltenia

15. Bucarest, Musée de la Campagne, fragment du pilier de la porte et de la clôture d'une ferme de 1873, village Czauru, région d'Oltenia

tu, lecz również dalszego krajobrazu — tła, na jakim ten obiekt znajdował się uprzednio. Skansen sanocki, jak na nasze na ogół skromne możliwości, posiada jeszcze inne rzadko osiągalne warunki. Są nimi: obszerne zaplecze techniczno-konserwatorskie oraz pracownię, prowadzące rozpoznanie terenowe i badania naukowe, oraz możliwość powiększania terenu (początkowo kilka hektarów — obecnie już prawie 40).

Parki etnograficzne, rezerwy, i punkty muzealne w Polsce, jako praktycznie jedyna i najbardziej żywa forma zachowania i ochrony reliktyw ludowego budownictwa, sztuki i kultury materialnej winna być w obecnej chwili znacznie energiczniej organizowana i realizowana.

mgr Ryszard Brykowski
Instytut Sztuki PAN Warszawa

16. Mapa rozmieszczenia okręgów na terenie Rumunii

16. Carte de la Roumanie. Distribution territoriale des régions

Wszystkie zdjęcia wykonał autor

LA PROTECTION DES MONUMENTS DE LA CULTURE POPULAIRE ET LES SKANSENS. MUSÉE DE LA CAMPAGNE A BUCAREST

Le rythme accéléré du processus de la modernisation de la construction rurale en Pologne met en lumière le problème de la protection et de l'inventaire des monuments de l'architecture populaire, en même temps que des objets d'art afférents et de la culture matérielle. Il semble bien que la sauvegarde de ces vestiges ne peut être pleinement réalisée que par la mise sur pied des skansens.

La conception du skansen, musée en plein air, prit naissance en Suède au début du dernier quart du siècle écoulé. On a commencé à le réaliser en Pologne dans les premières années du siècle courant, mais son développement était alors entravé par le manque de vie indépendante de l'Etat.

Actuellement en Pologne il y a plus de dix postes muséologiques du type „skansen” représentant diverses formes d'organisation et de programme. Filiales des musées de la région, les skansens se limitent parfois à un seul monument „in situ”. D'autres constituent des centres muséologiques indépendants, des réserves — ensembles de monuments actuellement utilisés, et enfin de grands parcs ethnographiques — les skansens proprement dits. A quel point le problème des skansens est considéré comme important, le fait en témoigne de la constitution par l'UNESCO en 1957, de l'ICOM (Conseil International des Musées).

En Pologne, le Conseil des Parcs Ethnographiques et de l'Architecture en Bois près de la Direction des Musées et de la Protection des Monuments déploie son activité dans ce domaine. A l'heure actuelle dans le

monde entier il existe environ 60 musées du type skansen entièrement mis au point et env. 15 en voie d'organisation.

Au premier rang se place entre autres le musée-skansen de Bucarest qui constitue le centre des skansens roumains. Son organisation fut entreprise en 1925 et l'ouverture officielle a eu lieu en 1936. Après sa réorganisation en 1948 il prit le nom du Musée de la Campagne.

Sur 10 ha de superficie 59 ensembles historiques comprenant au total 291 monuments de la construction populaire, à grande et petite échelle, représentent 16 sur 17 circonscriptions administratives de la Roumanie. Une maison paysanne d'un seul tenant constitue le plus ancien de ces monuments. Elle se trouve dans la région de Jassy et provient du XVIIe siècle. Parmi les autres il y en a 10 qui relèvent du XVIIIe s., 40 du XIXe s. et 8 du premier quart du XXe s. Le skansen comprend 23 habitations paysannes, 17 maisons villageoises, bâtisses, moulins à roue et moulins à vent, forges, ateliers d'artisanat villageois, abris de pêcheurs, et de nombreuses petites constructions telles que les dépôts en bois, les portes cochères et les clôtures, les meules, les puits et les grues, les niches etc. qui, avec les monuments du premier rang, constituent le chiffre important de 291 monuments-immeubles y compris les monuments de culte tels que les trois églises orthodoxes et les nombreuses croix richement ornées, élevées au bord des routes et sur le terrain des cimetières.